

Popotne črtice.

V Kamniku.

I.

Mene zmiraj peté srbé, kakor cigana. Če sem le mesec dni neprenehoma v mestu, že moram ven, bodi si tudi le eno uro daleč.

Tako so me tudi oni dan zopet peté zsrbele in mahnili sem jo preko Mengša na Homec. Kje da je Homec, to vsak vé, vsaj ga je daleč videti. Cerkev stoji na lepo obraščenem homcu — od tod imé vasi in cerkvi, katera je na pol božja pot, zidana v podobi križa. V zvoniku, ki stoji samec, visé zvonovi, leta 1755. vlti z glasovi D, Fis, Gis, kar nekako čudno doní. Druga mikavnost za-me so bili ta pot cigani, ki so se v celih trumah tu okrog vlačili in ljudi nadlegovali. Na pokopališči pri cerkvi sem videl grob ciganskega otroka. Ljudje so mi rekli, da je mati, ko je bil pokopan, na grobu plakaje sedela noč in dan. To je ginljivo, če ni le običaj.

V prijazni vasi pod cerkvijo prenočivši podam se drugo jutro v družbi proti Kamniku. Kamnik! Koliko se je zadnje dni govorilo, koliko se zdaj še govori in piše o Tebi! In to po vsi pravici, kajti Ti si tisto srečno mesto, v katerem se je rodil „Ivan Veliki“, vitez sv. groba, po domače Hansel Kecelj. Iz mladih let njegovih vé svet malo, toliko več pa domače mesto; saj so tudi Mohameda v mladih letih le v Medini poznali. Kamniški Hansel je hodil nekaj časa v šolo, a ne dolgo, po lepi „trojki“, ki jo je vjel, se mu je pot do učenosti pristudila. Potem je dečko šole na kol obesil in zabaval se po svoje — kako, vé vse mesto, saj sta „Hansel s Kovačevo“ bila lep roman Kamničanov. Pravijo, da pri pomnoženju malih Kamniških „purgarjev“ on ni bil čisto nedolžen. Mila mu sreča vkrene, da njegov „papa“ družega imena umré in mu zapusti lepo premoženje. Zdaj je „Hansel“ postal „Johan“ deželen poslanec za Kamnik, Tržič in Radoljico. Kako se na svetu vse prekucne!

Tako sem premišljeval dosedanji životopis dandanes slavnega Hanselna na poti med Homcem in Kamnikom. V tem dospemo do predmestja. Huda vročina nas priganja stopiti v gostilnico Kristofovo. Že mi stoji noga na pragu, kar se spomnim, da je gostilničar v Tržiči dal svoj glas „Hanselu“. Dalje tedaj, če tudi žeje poginemo.

Prav trepetá mi srcé, ko koračimo po „Šatni“ navzgor. To je tedaj tisto srečno mesto, ki ima za župana „Johana“ Keceljna! Pa vsaj se to že koj pozná. Le poglej tlak tam, kjer se navzdol na glavni trg spuстиš. Kamenita hribovska pot ni nič proti temu, ponoči bi si jaz ne upal tū hoditi. Pa kaj mar to Keceljnu županu! On se vozi, naj se pa še drugi.

V čitalnici malo ohladivši in okrepčavši se lezemo na Mali grad. Da, lezemo, kajti stopnice so take, da se le po vseh štirih more nekoliko varno plezati navzgor. Slava mestnemu županu! Na Malem gradu je cerkvena s tremi nadstropji ali marveč tremi kapelicami, druga vrhu druge. Ljudje pravijo, da je to spomin na tri brate, ki so vsi ob enem novo mašo brali. Iz mostovža je lep razgled po mestu in strugi Bistrice. Pod košatimi drevesi bi bilo prav prijetno počivati, če bi bila le kaka klopica ali sploh kaj, kar bi kazalo, da kdo za ta lepi, romantični prostor skrbi. Al to ti je puščava! Vse trohni, razpada — menda župan nikdar tu sem ne pride.

Zidovje cerkvice je vse opisano, ker menda vsak misli, da mora tu svoje imé ohraniti prihodnosti. Ven-

dar sem našel na zidi precej debel napis v dveh vrstah, ki se tako-le glasite:

Mično v resnici je mestice Kamnik,

Vendar — temni ga nemškutarski slamnik.

„Vrlo dobro!“ vskliknem neznanemu mi pesniku, ki je to tako dobro zadel. (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko so velike vojske v tretji četrtini našega stoletja ljudi in denarja požrle?* O tem poroča Angleški časnik „The Economist“ tako-le: V Krimski vojski 750.000 ljudi, v Laški vojski 1859. leta 45.000, v Šlesvig-Holstajnski 3000, v Južno-amerikanski 280.000, v Severo-amerikanski 520.000, v Avstrijsko-prusko-laški 1866. leta 45.000, pri ekspediciji v Mehiko, Kino in Konhinkino 65.000, v Nemško-francoski vojski 1872. leta 215.000, — skupaj tedaj je vojska o teh 3 letih požrla 1 milijon in 920.300 ljudi. — Denarja je požrla Krimska vojska 3400, Laška 600, Severo-amerikanska 9400, Južno-amerikanska 4600, Avstrijsko-prusko-laška 660, ekspedicija v Mehiko itd. 400, in Nemško-francoska 5000 milijonov, skupaj tedaj 24.060 milijonov goldinarjev našega denarja.

* *Davkarije na Pruskem*, ki se rade stavijo drugim državam na izgled, od ubozih otrók, ki po gozdih jagode in borovnice pobirajo, da jih prodajajo v toplicah, pobirajo davek — po 2 tolarja na leto!

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

A pozdravi ga tū hripavi, pa vendar še prodirajoči glas divjega derviša, — glas: „Ya gaza, ya džedid! tū je sè svojimi tovariši vred krivoverec in odpadnik, zavržen izpred Allahovega in prorokovega obličja, kdor mu odpré vrata v gehenno, ta bode počival pod prorokovim plaščem vés čas svojega življenja, a če pogine, še danes bode užival sedmih nebes radost! Na-nj, pravoverci, na-nj, alkoranovi čestitelji!“ — kričal je, kakor bi ne bil videl, kako bežé pravoverci, alkoranovi čestitelji, ki se bojé le sultanovega pogleda; ali mu je strjena kri zakalila oči, da jih ne vidi, ali pa je njegova osvetna besnost promenila se v blaznost!

Sultan se je obrnil va-nj in videl ga je, da stoji nekemu slopu na podstavku — nag, okropljen s krvijo, kakor kaka smrtna prikažen. „Allah akhbar!“ — je vskriknil padišah, prodril je iz njega strašen kratek smeh, pognal je konja nekoliko skokov bliže k njemu, „sveti mož, ali si ti ta, ki moj ljud ščuješ na-me, na svojega gospodarja? — A kaj? — ali je bila preskrbno zakrita tvoja svetost s cunjami tvojega plašča, ker jo na ogled staviš brezi zagrinjala? — Oj, kar je tebi drago, jaz ti ne branim tega, Bismillah! ali moj serajl ni ugoden prostor, da bi te častili v njem, v serajlu bivajo krivoverci in odpadniki, tvoja svetost bi v njem utegnila trpeti nečast. Junaci!“ — vskriknil je ostanku serajlove straže — „primite ga! Dal bi ga usmrtiti na izgled drugim, ali obljubil sem mu o neki priliki življenje, ali je to ali to, naj živí! primite pa ga le, a vženite ga v kurnik, odločen levu, ki ga čakamo; ženite ga

vil. Kar govor ni izraziti smel, so pa še glasneje izrazili burni živio-klici slovanskim bratom, ki so se razlegali krog in krog. Zato je pa potem okrajni glavar vse daljne govore po županu prepovedati dal!

Po obedu se je podalo zbrano ljudstvo na veseljšče današnjega dne. Zbralo se je tu nad 3000 ljudi, med katerimi smo zopet kneza Schönburg-Waldenburga s svojo rodbino videli. Telovadba „Sokola“, glediščina igra dramatičnega društva „srce je odkrila“, ples, godba, umetalni ogenj — vse to je trajalo do mraka. — Okoli 9. ure vrnilo se je ljudstvo v mesto nazaj, in kmalu potem so začeli posebno daljni gosti odhajati.

Program cele svečanosti izvršil se je v najlepšem redu na splošno zadovoljnost zbranega naroda.

Čuli smo, da je cel tucent žandarjev pripravljenih bilo za vzdrževanje miru; a prav nepotrebna je bila skrb mladega c. kr. okrajnega glavarja, kajti, kakor zmirom, kedar je kaka narodna svečanost pod vodstvom odličnih rodoljubnih mož, tako se je tudi danes ljudstvo ves čas hvalevredno, mirno in dostojno obnašalo tako, da ne najmanjše nerednosti ni bilo.

Vse zunaj Loža vendar ni tako gladko izteklo, kakor v Ložu. Na železniški postaji Rakeški nastala je namreč neka nerednost. Ko je namreč več Ljubljancin in drugih, ki so se mislili z namešanim vlakom domú odpeljati, tje prišlo še o pravem času, je železniški uradnik nenadoma ustavil izdajanje vožnih listkov. To je ostale ljudi tako razburilo, da so zahtevali od uradnika knjigo za vpis svoje pritožbe. Ali se jim je v ta namen dotična knjiga izročila ali ne, to pisatelju teh vrstic ni znano; a gotovo je to, da je mnogo ljudi zaostalo ter na poštni vlak čakati, pa tudi višo vožnino plačati moralo. Vhod na kolodvor k poštnemu vlaku zastavil pa je žandar, češ, da ne pustí nikogar tje, dokler uradnik ne pride in to privoli, dasiravno je poštni vlak že kakí dve minuti na kolodvoru stal. Čemu tako postopanje, nam je uganjka. Morebiti narodni svečanosti na čast? Zato vprašamo sl. ravnateljstvo južne železnice: ali ni dolžnost uradnikov, o pravem času na postajo došle ljudi k dotičnemu vlaku z vožnimi listiki odpraviti in dotični vlak tako dolgo zadrževati, da vse nazoče na vozove spravi? in ali je prav, da ljudje zavljó uradniške krivde škodo trpijo? Vsaj je bilo vsacemu znano, da je šlo mnogo ljudi v Lož, in da bodo tudi nazaj šli, to je ravnateljstvo izvedelo po prošnji Ložkega županstva, ki je za znižanje vožnine prosilo, katera se mu pa — menda tudi narodni svečanosti na čast — ni privolila! Ali tudi tu „dvojna mera?“

Popotne črtice.

I.

V Kamniku.

(Konec.)

Z Malega grada podamo se ogledovat mestice. Pred 22 leti sem za vsako hišo vedel, a zdaj je mnogo spremenjeno. Unkraj Bistrice, v kotu, kjer se stekate Nevljica in Bistrice, so videti toplice, še ne popolnoma dodelane, a za rabo vendar že. Osnova je dokaj primerna, delata jih Kecelj in Prašnikar, a ne toliko mestu, kakor sebi na dobiček, kajti Prašnikar je od glave do nog le „gšeftsman“.

Memo teh na pol izdelanih toplic obrnemo se proti Mekinam. Tu vzbujá pozornost popotnika cerkveni zvonik v gotiškem snovu s streho zelenkaste barve. Prav lepo, da bi bil le nekdanji samostan, zdaj last-

nina barona Apfaltrerna, v boljšem stanu. Al kaj se briga gospod baron za zidovje, da mu le êrar dobro plačuje!

Od Mekin se pride čez mostič do smodniške fabrike unkraj Bistrice. Tu je vse črno; človek si skoro ne upa dihati. Tudi mi se podvizamo in pridemo „na Graben“. To predmestje je še tako, kakor je bilo, kar nič se ni še spremenilo. Vkretno v stranske ulice, da bi še tu nekoliko ogledali si mesto. „Kako se pravi tem ulicam?“ vprašam „purgarsko“ oblečenega strojarja s predpasnikom, ki nam nasproti pride. Mož me srpo meri od nog do glave in zareži: „Ste pa že spet eden tistih Slovencev! Pri nas nimamo ulic, ampak le gase. Po ulicah le krave hodijo.“ — „Pa menda tudi biki“, se odrežem jaz in nevolja me popade. Mož godrnja nekaj, potem odide. Bil je Keceljnóv volilec.

Vrnemo se nazaj na glavni trg. Iz nekaterih oken gledajo ženski obrazi, ki nas glasno kritizirajo. Menda je to tudi posebnost Keceljnovoga Kamnika. Pride pa nam naproti nekaj naših — vrlih možakov, ne Keceljnovih volilcev. Pozdrav je srčen, jaz zopet oživim.

Kar zazvoní poldan. Strašno za moja ušesa! Na prostoru še ne enega kilometra trije veliki zvonovi: pri Frančiškanih dober C, na Žaljah nizek C ali visok H, na Šutni pa Samassov zvon, ki brenčí kakor kosa in se ne dá natanko določiti, kaj je: B, A ali As; menda ima vse tri glasove. Jaz si zatisnem ušesa in bežim v čitalnico, kjer smo si bili kosilo naročili. Če človek mora take glasove skupno slišati vsak dan, potem ni čuda, da se mu v glavi zmeša in gre Keceljna volit. Jaz bi svetoval, naj bi ti zvonovi zvonili zaporedoma, a ne skupno; le Šutniški veliki naj bi vedno molčal; vrzite to reno z zvonika ali vzemite jej vsaj kembelj.

Gostilničarca nam pové, da je zdaj težko v Kamniku sestaviti dobro kosilo. Kar so bile volitve, ni blizo ne telet, ne pišek, ne družega mesa — gotovo zato, ker so Keceljnovi volilci vse pojedli za več mesecev naprej in več ur okrog.

Vkljub temu smo v čitalnici jako dobro in ne predrago kosili, potem pa, ker so temni oblaki dež obetali, vrnili se domú. Meni je pa še enkrat prišel na misel neznani mi pesnik na Malem gradu. Da, da, čedno in mično bilo bi mestice Kamniško, ako bi nad njim ne plavalá nemčurska pošast: Keceljnoví slammik!

Politični sitnež.

Šolske stvari.

Šolska poročila koncem letošnjega šolskega leta.

Izviješče o kr. velikoj gimnaziji u Zagrebu koncem šolske godine 1876/7.

Na čelu temu poročilu stóji zanimivi članek pod naslovom „osnutak i razvitak „Matice ilirske“ do godine 1874.“ Napisao po spisih Matičinih prof. M. Divković, tajnik Matice ilirske. — V šolskih vestih čítamo, da je v preteklem šolskem letu Zagrebska gimnazija, kateri je gosp. Franjo Bradaška (rodom Slovenec) ravnatelj, imela v obligatnih predmetih 13 profesorjev (med njimi Slovenca gospoda Žepič, Marn) dva prava učitelja (med njima Slovenec dr. Celestin), 4 namestne učitelje in dva pomočna učitelja, — relativno-obligatne in neobligatne predmete pa je predavalo 6 učiteljev (med njimi gosp. A. Bezenšek stenografijo). Učni jezik se vé da je bil hrvatski. Kot predmet se je